

EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN ALUEELLINEN SUUNNITELMA VUOSILLE 2022–2027

ALAVUS – KUORTANE – SOINI – ÄHTÄRI

Ehkäisevän päihdetyön alueellisen suunnitelman tausta ja tarkoitus

- ▶ Päihdetyötä säätelevät useat lait:
 - ▶ Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015
 - ▶ Sosiaalihuoltolaki 1301/2014
 - ▶ Terveydenhuoltolaki 30.12.2010/1326
 - ▶ Nuorisolaki 1285/2016
 - ▶ Päihdehuoltolaki 41/1986
- ▶ Ennaltaehkäisevää ja päihteettömyyttä edistävää työtä on tehtävä kaikissa ihmisen elämänvaiheissa.

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015

5 §

- ▶ Kunta huolehtii ehkäisevän päihdetyön tarpeen mukaisesta organisoinnista alueellaan ja nimeää ehkäisevän päihdetyön tehtävistä vastaavan *toimielimen*.
- ▶ Toimielimen tehtävänä on:
 - 1) huolehtia kunnan päihdeolojen seurannasta ja niitä koskevasta tiedotuksesta;
 - 2) huolehtia siitä, että päihdehaittoja ja niiden vähentämistä koskevaa tietoa tarjotaan yksityisille henkilöille ja koko väestölle;
 - 3) lisätä ja tukea päihdehaittoja ehkäisevien toimien osaamista kaikissa kunnan tehtävissä;
 - 4) esittää ja edistää ehkäisevän päihdetyön toimia kunnan hallinnossa, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollossa, sivistys-, liikunta- ja nuorisotoimessa sekä elinkeinotoimessa;
 - 5) huolehtia siitä, että 4 kohdassa tarkoitetut kunnan toimet sovitetaan yhteen poliisin, alkoholilain (1143/1994) ja tupakkalain (693/1976) noudattamisen valvonnan, elinkeinoelämän ja erityisesti ehkäisevään päihdetyöhön osallistuvien yleishyödyllisten yhteisöjen ehkäisevään päihdetyöhön kuuluvien ja sitä tukevien toimien kanssa.
- ▶ Kunnan ehkäisevään päihdetyöhön sovelletaan lisäksi, mitä terveydenhuoltolain (1326/2010) 11 ja 12 §:ssä säädetään terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä sekä sitä koskevasta suunnittelusta ja raportoinnista.

6 §

- ▶ Kunnan tulee ehkäisevän päihdetyön yhteydessä edistää asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia päihteiden aiheuttamien haittojen vähentämiseksi viranomaisyhteistyöllä, viranomaisille annettavilla lausunnoilla sekä kunnan omilla toimilla.

Alueen aiemmat suunnitelmat ja strategiat

- ▶ *Mielestään selvä 2009–2012*
 - ▶ Alavuden, Kuortaneen, Soinin, Töysän ja Ähtärin päihde- ja mielenterveysstrategia
- ▶ *Mielestään selvä 2013–2016*
 - ▶ Alavuden, Kuortaneen ja Ähtärin päihde- ja mielenterveyssuunnitelma
 - ▶ <http://www.ahtari.fi/kaupunki/templates/ahtari/images/PDF-tiedostot/paihdejamielenterveysstrategia.pdf>
- ▶ Soini on ollut mukana 2015–2016 Järvi-Pohjanmaan perusturvan suunnitelmissa ja mm. Parempi Arki –hankkeessa.

Päihdetyön kokonaisuus

PÄIHDETYÖ

EHKÄISEVÄ TYÖ

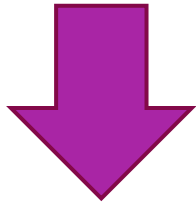
KORJAAVA
TYÖ

YLEINEN EHKÄISY

RISKIEHKÄISY

Ehkäisevä päihdetyö alueellisesti

Kuntien ehkäisevä päihdetyö hallinnoidaan päättävien toimielinten, eli lautakuntien, alaisuudessa. Suunnitelmat ja raportit viedään tarvittaessa käsittelyyn kuntien valtuustoihin saakka.

Kunkin kunnan lautakunnat alueellisen ehkäisevän päihdetyön ryhmän tuella analysoivat tarpeen, suunnittelevat ja organisoivat ehkäisevän päihdetyön toiminnan. Lisäksi ne vastaavat siitä, että toiminta toteutuu osana kuntien toimielinten päätöksentekoa ja toiminta on kirjattu oman kunnan hyvinvointisuunnitelmaan ja kuntastrategiaan.

Alueellinen ehkäisevän päihdetyön ryhmä

- ▶ Ehkäisevän päihdetyön alueellinen toimielin = seudullinen päihdetyöryhmä.
- ▶ Kunkin kunnan lautakunta nimeää jäsenensä (varsinaisen ja varajäsenen) alueelliseen ept-ryhmään.
 - ▶ Alueellisen ehkäisevän päihdetyön ryhmä nimetään valtuustokausittain.
 - ▶ Henkilövaihdokset toimintakauden aikana vahvistetaan kussakin taustatahossa.
- ▶ Kokoontuu kaksi kertaa vuodessa ja laatii kokouksista muistion.
- ▶ Keskustellaan paikallisista, alueellisista ja valtakunnallisista päihdetrendeistä ja suunnitellaan ehkäisevän ja puuttuvan toiminnan suuntaamista niiden mukaan.
 - ▶ Tarkistetaan vuosittain ehkäisevän päihdetyön alueellisen suunnitelman yhteystiedot ja -tahot sisältävä liite sekä päivitetään se tarpeen mukaan.
 - ▶ Suunnataan ept-toimintaa mm. kouluterveyskyselyiden tulosten perusteella.

Ehkäisevän päihdetyön alueellinen toiminta-ajatus ja toimintatavat

▶ TOIMINTA-AJATUS

- ▶ Teemme ennaltaehkäisevää ja päihteettömyyttä edistävää työtä kaikissa ihmisen elämänvaiheissa.
- ▶ Järjestämme alueen päihdepalvelut on asiakaslähtöisesti ja niin, että ne ovat helposti saatavissa, vaikuttavia ja laadukkaita. Päihdepalveluista vastaa riittävä, moniammatillinen sekä yhteisiin tavoitteisiin sitoutunut henkilöstö.

▶ TOIMINTATAVAT JA TOIMINNAN TAVOITE

- ▶ Ehkäisevässä päihdetyössä koko alueella käytetään hyväksi ja vaikuttaviksi todettuja menetelmiä: pyritään ottamaan käyttöön PAKKA-menetelmä alueellisesti.
- ▶ Päihteettömiä vaihtoehtoja, toimintaa ja ohjausta päihteiden tilalle tarjotaan matalan kynnyksen taktiikalla.
- ▶ Tietoa kansalaisten hyväksi jaetaan yhteisvastuullisesti eri viestintäkanavia ja -tapoja hyödyntäen.
- ▶ Päihdetietoisuutta lisätään osallistumalla valtakunnallisiin kampanjoihin ja kouluttamalla asiantuntijoita.

▶ TOIMINNAN TAVOITE

- ▶ Päihteiden kysynnän, saatavuuden ja tarjonnan vähentäminen kaikissa eri ikäryhmissä.

Ehkäisevän päihdetyön alueelliset painopistealueet

- ▶ Ehkäiseminen ja puuttuminen erityisesti:
 - ▶ alkoholiongelmiin
 - ▶ lääkkeiden väärinkäyttö- ja sekakäyttöongelmiin
 - ▶ kannabiksen sekä nuuskan käytön lisääntymiseen
 - ▶ peliriippuvuuksiin
 - ▶ lisäksi alueellinen ept-ryhmä suuntaa toimintaa vuosittain alueellisten ja paikallisten "päihdetrendien" mukaan.

- ▶ Puheeksi ottamisen kynnyksen madaltaminen kaikilla toiminnan tasoilla.

- ▶ Hyvien käytäntöjen jalkauttaminen alueellisesti, kunkin kunnan tarpeiden ja resurssien mukaan.

Alueellinen vuosikello

- ▶ Alueellinen päihdetyöryhmä kokoontuu kaksi kertaa vuodessa ja laatii kokouksista muistion.
 - ▶ Keskustellaan paikallisista, alueellisista ja valtakunnallisista päihdetrendeistä ja suunnitellaan ehkäisevän ja puuttuvan toiminnan suuntaamista niiden mukaan.
 - ▶ Tarkistetaan vuosittain ehkäisevän päihdetyön alueellisen suunnitelman yhteystiedot ja -tahot sisältävä liite sekä päivitetään se tarpeen mukaan.
 - ▶ Käydään läpi kouluterveyskyselyiden tulokset ja reagoidaan niihin tarpeen mukaan.
- ▶ Kaikissa alueen kunnissa otetaan osaa valtakunnallisen ehkäisevän päihdetyön viikon viettoon ja järjestetään teemaan sopivaa toimintaa, tilaisuuksia, alueellisia/ paikallisia kampanjoita ym. kunkin kunnan omien tarpeiden ja resurssien mukaan.

Kuusiolinna Terveysten palvelut ehkäisevässä ja korjaavassa päihdetyössä

▶ EHKÄISEVÄ TYÖ

- ▶ Äitiys- ja perhesuunnitteluneuvola
- ▶ Koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto
- ▶ Merkkarit
- ▶ Perhetyöntekijät
- ▶ Aikuisten terveydenhoitajat
- ▶ Ryhmätoiminnot
- ▶ Erityispalvelu Osviitta
- ▶ Depressiohoitajat
- ▶ Elintapaohjaus
- ▶ Päihdetyöntekijät

▶ KORJAAVA TYÖ

- ▶ Päihdetyöntekijät
- ▶ Päihdehuollon avokuntoutus
- ▶ Päihdehuollon laitospääntoutus
- ▶ Lyhyet ja pidempiaikaiset asumispalvelut
- ▶ Psykiatrian poliklinikka
- ▶ Korvaushoito
- ▶ Lastensuojeluyksiköiden pysäytysjaksot

Alueellinen ja paikallinen koordinointi

- ▶ Alueellisessa/ seudullisessa päihdetyöryhmässä on edustus:
 - ▶ Alavuden kaupunki
 - ▶ Kuortaneen kunta
 - ▶ Soinin kunta
 - ▶ Ähtärin kaupunki
 - ▶ Kuusiolinna Terveys Oy
- ▶ Paikallisesti/ kunnallisesti päihdetyötä koordinoidaan eri tavoin:
 - ▶ Alavudella ja Kuortaneella toimii monialainen nuorten ohjaus- ja palveluverkosto (ent. päihdetyöryhmä).
 - ▶ Ähtärissä toimii monialainen yhteistyöverkostomainen päihdetyöryhmä.
- ▶ Katso ajantasaiset yhteystiedot liitteestä.

Maakunnallinen koordinointi

- ▶ Ehkäisevän päihdetyön alueellinen koordinaattori
 - ▶ Miia Hietaniemi/ *Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry*
 - ▶ Asiantuntijajäsen, joka voi osallistua kutsuttaessa myös alueellisen päihdetyöryhmän kokouksiin.
 - ▶ Antaa ohjaustukea kunnan ehkäisevän päihdetyön rakenteiden ja koordinoitun työn kehittämisessä.
 - ▶ EHYT tarjoaa eri ikäisten päihde- ja pelihaittojen ehkäisyyn osaamista, koulutusta ja menetelmiä. EHYT ohjaa kiinnittämään huomiota riskikäytön tunnistamiseen ja puheeksioton vahvistamiseen.
- ▶ Ehkäisevän päihdetyön maakunnallinen verkosto, jonka kutsuu koolle Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin Perusterveydenhuollon ja terveyden edistämisen yksikkö Aksila.
 - ▶ Alavudelta, Kuortaneelta, Soinista ja Ähtäristä on edustus mukana.
 - ▶ Kuusiolinna Terveys Oy:tä on edustus mukana.

Hyviä käytäntöjä Alavudella

- ▶ Nuorten Palvelut – monialainen yhteistyöverkosto järjestää
 - koulujen päätösbileet (nuorisopalvelut ja seurakunnan nuorisotyö jalkautuvat nuorten pariin)
 - yhdeksäsluokkalaisten päätösgaala + stipendit yläkoululla (Alavus) ja yläasteella (Töysä)
 - seitsemäsluokkalaisten ryhmätykset syksyisin ja vanhempainillat
 - Camera Obscura joka toinen vuosi
 - vanhempainillat (kouluterveyskyselyn tulokset ym. Ajankohtaista)
 - Ohjaamo Kuusiokunnat matalankynnyksen maksuton paikka, mistä nuori voi hakea tukea kaikissa nuorta koskevissa asioissa
- ▶ Ehkäisevän päihdetyön viikolla teemailtoja nuorisotiloilla ja jalkautuminen kouluille välitunneilla
- ▶ Ehkäisevän päihdetyön osaja -koulutus Ähtäri 22.3.2019
- ▶ Nuuska-agenttikoulutus: <http://smokefree.fi/nuuska-agentti/>
- ▶ Tukea ja työvälineitä kannabiksen käytön puheeksi ottoon- koulutus 23.4.2020.

Hyviä käytäntöjä Alavudella

- ▶ Alavus harrastaa, Harrastamisen Suomen malli- hanke 2.8.2021-30.6.2022 kaikille ala- ja yläkoululaisille mieluisa ja maksuton harrastustus koulupäivän yhteydessä tai koulun läheisyydessä
- ▶ Kouluissa tehtävän nuorisotyön vahvistamisen ja kehittämisen- hanke 31.12.2020-31.12.2022: 60% nuoriso-ohjaaja Töysän ala- ja yläasteella
- ▶ Alavuden ala-, yläkoulun ja nuorisopalveluiden yhteinen erityisnuorisotyöntekijä
- ▶ Pienestä pitäen liikkujaksi- varhaiskasvatuksen ja liikuntapalveluiden yhteishanke, joka edistää päiväkotikäisten ja koululaisten liikkumista
- ▶ Liikuntapalvelut ja Kuusiolinna Terveys Oy järjestävät maksutonta elintapaohjausta aikuisille ja nuorille
- ▶ Huomioidaan terveysvaikutukset kaavoituksessa ja päätöksenteossa
- ▶ Panostetaan viihtyisään asumiseen ja sosiaaliseen ympäristöön
- ▶ Ikäihmisten liikkumisen lisääminen, Voimaa vanhuuteen- hankkeen toimenpiteiden ylläpito

- ▶ Tulossa 2022:
- ▶ - Camera Obscura viikolla 40: <http://www.cameraobscura.fi/>

Hyviä käytäntöjä Kuortaneella

- ▶ Harrastamisen Suomen malli- hanke II, 2.8.2021-30.6.2022 kaikille ala- ja yläkoululaisille mieluisa ja maksuton harrastustus koulupäivän yhteydessä tai välittömästi koulun päätyttyä.
- ▶ Kuortaneen kunta tukee Kuortanelaisten liikuntaharrastusta uimahalli, kuntosali, kuortanehalli ja jäähallin yleisövuoroissa niin, että kuntalainen maksaa vain 1€ kerrasta.
- ▶ Kaikille Kuortanelaisille avoimia ja maksuttomia vuoroja I-mediat areenalla.
- ▶ Liikkuva Kuortanehanke
- ▶ Teemalliset illat Nukessa, paikanpäällä kuraattori ja nuorisotyöntekijä.
- ▶ Olotila, ikäihmisten kohtaamispaikka

Hyviä käytäntöjä Soinissa

- ▶ Liikuntapalveluiden, Kuusiolinnan Terveys Oy ja KuusSoTen kanssa yhteistyössä kehitelty toimintamalli. Asiakas tulee terveydenhuollon tai sosiaalipuolen kautta henkilökohtaiseen elintapaohjaukseen. Tapaamisten kokonaismäärä vaihtelee tarpeen mukaan.
- ▶ Kodin ja koulun välinen perhetyö on Kuusiolinnan Terveys Oy:n perhepalveluiden tuki perheille ja koululle.
- ▶ Työskentelyn tarkoituksena on olla tukemassa lasta, perhettä ja koulun henkilökuntaa erilaisissa arjen haasteissa sekä kotona, että koulussa. Yhdessä toimien etsitään ratkaisuja niihin asioihin, mistä huolta koululla ja perheellä on. Palvelu on matalankynnyksen palvelua. Siihen ohjaututaan koulun kautta tai vanhemmat voivat ottaa suoraan yhteyttä perhetyöntekijään. Työskentely jakson pituus on noin 2kk ja sen jälkeen tilannetta arvioidaan, jos tarvetta edelleen on.
- ▶ Kasvatuksen foorumi pidetään toimintaa järjestävien tahojen kanssa muutamia kertoja vuodessa. Foorumissa mukana edustusta kunnasta, seurakunnasta, kolmannen sektorin toimijoista ja nuorisovaltuustosta.
- ▶ Moniammatillisia työryhmiä toimii mm. varhaiskasvatuksessa, koululla ja vipupajalla.
- ▶ Nuorisotiloilla ja koululla aiheisiin liittyviä teemailtoja sekä tapahtumia.

Hyviä käytäntöjä Ähtärissä

- ▶ Ehkäisevän päihdetyön viikkoa vietetään paikallisesti ja näkyvästi:
 - ▶ Koululla oppilaille ja henkilökunnalle suunnattu tilaisuus, jossa läsnä kuraattori, kouluterveydenhoitaja, nuoriso-ohjaaja ja seurakunnan lapsi- ja nuorisotyön edustaja sekä hammashoitaja
 - ▶ Nuorisotiloilla pidetään teemailtoja (esim. vuonna 2021 kannabis-aiheinen teemailta).
- ▶ Syyslukukauden päätteeksi perinteinen glögitarjoilu koululla ja kevätlukukauden päätteeksi (päättäjäisissä) yleensä jalkautuvaa toimintaa paikallisen ept-ryhmän ja vanhempainyhdistyksen edustuksen toimesta
- ▶ Ept-ryhmän edustajia (kuraattori ja nuoriso-ohjaaja) osallistuu koulujen vanhempainiltoihin, joissa käydään keskustelua myös päihteistä.
- ▶ Järjestetään ept-teemaan liittyen luentoja yhteistyössä muiden paikallisten toimijoiden kanssa
- ▶ Muuta toimintaa:
 - ▶ Nuuska-agenttikoulutus: <http://smokefree.fi/nuuska-agentti/>
 - ▶ Camera Obscura: <http://www.cameraobscura.fi/>
 - ▶ Mocktail- koulutusta sekä toimintaa

Lisätietoja ja työkaluja

- ▶ Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma:
<https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/ehkaisevan-paihdetyon-toimintaohjelma>